

Obraćanje prvog zamjenika visokog predstavnika Larry-ja Butler-a na konferenciji za štampu o ekonomskim pitanjima

Dame i gospodo,

Dobro jutro. Hvala vam što ste došli. Ovo je prvi put da se susrećemo. Nadam se da ćemo ostvariti produktivnu i uspješnu saradnju.

Ovom prilikom želim govoriti o ekonomskim pitanjima – objavljivanje OHR-ovog tromjesečnog biltena činilo se prikladnim povodom za ovaj susret. Iako moje obaveze i dužnosti prvog zamjenika visokog predstavnika također obuhvataju vladavinu zakona, vjerujem da su ekonomska pitanja sasvim dostatna tema za jednu konferenciju za štampu.

Bosna i Hercegovina trenutno se nalazi na prekretnici – prioritet ekonomije nad politikom postepeno počinju uviđati i političke stranke.

Nije to atomska fizika – pouzdano i kvalitetno upravljanje ekonomijom donosi hranu na trpezu; nekompetentno upravljanje ekonomijom osiromašuje zemlju.

Proces pred pristupanje u Evropsku uniju i Razvojna strategija BiH zajedno su formirali model ekonomske politike koja uživa široku podršku velikog broja političkih stranaka – ako se poduzmu određeni koraci, mogu se očekivati i određeni pozitivni rezultati.

Koji su to pozitivni ishodi?

- manje korupcije

- više radnih mjesta
- manje siromaštva
- bolje javne usluge.

Ne vjerujem da postoji osoba koja se ne bi složila da su ovo poželjni rezultati.

Već sam pomenuo produktivnu saradnju sa medijima, i to ne samo iz puke ljubaznosti. Naš zadatak – što se, dakle, odnosi i na vas, a ne samo na mene (a naravno da podrazumijeva i bh. organe vlasti) – jeste da objasnimo, jasno i uvjerljivo, koji su ciljevi ekonomske reforme.

Moramo učiniti slijedeće:

- ukazati na oblasti u kojima reforma već funkcioniše,
- ukazati na oblasti u kojima će reforma uskoro funkcionisati, i
- ukazati na oblasti u kojima reforma *ne funkcioniše*, i pronaći načine da taj problem riješimo.

Moramo biti potpuno jasni kada govorimo o cilju reforme, a cilj je da se poboljša životni standard.

To je jednostavno tako.

Razlog zbog kojeg mnogim ljudima ovaj cilj nije jasan leži u činjenici da nakon niza godina sporadične reforme i beskrajnih javnih debata, taj cilj još uvijek nije ispunjen. Željeni rezultati – eliminisanje siromaštva, masovna ulaganja i nova radna mjesta – nisu postignuti.

Razlog je to što je mnogo godina uzalud potrošeno na interne političke sukobe, dok je većina građana i dalje živjela sa svakodnevnim nedaćama; i zato što je za tranziciju potrebno vremena – BiH nije jedina zemlja u Jugoistočnoj Evropi gdje se situacija najprije pogoršala da bi se potom značajno popravila.

Ali moramo biti potuno jasni i precizni:

- situacija se *može* popraviti, brzo i značajno;
- *možemo* napredovati;
- reforma *može* dati rezultate.

Prije nego što me optuže za naivno razmišljanje, hajde da razmotrimo nekoliko ohrabrujućih činjenica:

Posljednja značajna intervencija visokog predstavnika u pogledu usvajanja ekonomskih zakona desila se u oktobru 2002. godine, kada je nametnuto 12 zakona u ekonomskoj sferi. Danas vidimo da domaći političari pružaju sve veću podršku opsežnom programu ekonomskih zakona.

- Carinske službe su ujedinjene i uspostavljen je sistem indirektnog oporezivanja.
- Konačna faza reforme indirektnog oporezivanja desit će se sa uvođenjem PDV-a, koje je planirano za 1. januar 2006. godine.
- U jesen prošle godine osigurano je izmirenje unutrašnjeg duga BiH, čime su rješena potraživanja koja su mogla premašiti 26 milijardi KM, iznos koji je prijetio ekonomskoj održivosti zemlje i onemogućavao unutrašnja ulaganja i otvaranje novih radnih mjesta. Ustavni sud i Komisija za ljudska prava u njegovom sastavu donijeli su odluku da je potrebno smanjiti period dospjeća obveznica izdatih u skladu sa ovim sporazumom. Od suštinskog je značaja da se ponovo okupe stručnjaci države, entiteta i Brčko Distrikta kako bi izradili izmjene i dopune zakona o izmirenju unutrašnjeg duga u skladu sa odlukom Ustavnog suda. Također je značajno da Zakon o dugovima i garancijama u BiH bude usvojen što prije, kako bi se stvorilo održivo sekundarno tržište na kojem bi se odmah moglo trgovati obveznicama.
- Uspostavljen je novi zakonski i regulatorni okvir u sektoru javnih i komunalnih usluga, a restrukturiranje elektroenergetskog sektora na temelju efikasnosti već je u toku. Činjenica da Preduzeće za transmisiju i Nezavisni sistemski operator još uvijek nisu postali

operativni samo ukazuje da je potrebno nastaviti sa aktivnostima u tom polju. Isti je slučaj u sektoru telekomunikacija, gdje je Regulatorna agencija poduzela prve korake u cilju jačanja konkurencije i modernog reguliranja cijena.

- Uz već uspostavljen regulatorni okvir, revizijama javnih komunalnih preduzeća započeo je dugoročni proces koji za cilj ima da ta preduzeća učini transparentnim i konkurentnim. Prosječne cijene usluga u sektoru telekomunikacija snižene su za 20 procenata u protekle dvije godine zahvaljujući ovim naporima, iako su te cijene i dalje previsoke.
- Državna agencija za statistiku započela je sa radom i već priprema i objavljuje neke važne podatke; na primjer, ova agencija trenutno priprema prvi Pregled radne snage u BiH. Ipak, još uvijek je potrebno uraditi mnogo toga kako bi se pripremila pouzdana državna statistika.
- Šesnaest privrednih vijeća već u potpunosti funkcioniра pri sudovima širom zemlje, što je značajno doprinijelo da se skрати vrijeme za procesuiranje privrednih sporova u BiH sa nekoliko godina na nekoliko mjeseci.
- Možemo očekivati i dalja značajna poboljšanja u poslovnom okruženju u BiH, imajući u vidu implementaciju nedavno usvojenih zakona o javnoj nabavci, reviziji i računovodstvu, stečaju, upravljanju preduzećima i registraciji preduzeća. Otvaranje novih radnih mjesta koja će biti održiva i stabilna najrealnije je očekivati u sektoru malih i srednjih preduzeća. Zbog toga je izuzetno važno da svi ovi zakoni budu implementirani u potpunosti. Ja ću sarađivati sa ministarstvima kako bi osigurali da ova pitanja ostanu na listi političkih i administrativnih prioriteta.

Dakle, zakoračili smo na novi teren, gdje konačno možemo ukazati na praktične prednosti reformi, ako se te reforme provedu na pravi način, umjesto da jednostavno apelujemo na

građane BiH da vlastitim žrtvama podrže reforme.

Međutim, izvještaji u ovom tromjesečnom Biltenu jasno ukazuju da politički nedostaci, institucionalna ograničenja, te teret prevelike birokratije i dalje stoje između građana BiH i boljeg života.

Ključna pitanja se sada moraju riješiti ukoliko ne želimo protratiti skromna poboljšanja koja su ostvarena:

- Vlasti BiH moraju uspostaviti efikasne institucije koje mogu održavati tiješnje odnose sa Evropskom unijom. Kako bi se ovo uradilo, složeni i skupi sistem vlasti od više nivoa mora biti racionaliziran. BiH ne može priuštiti dupliciranje funkcija – to suviše košta, te smanjuje efikasnost. Tri ministra finansija su imenovala Radnu grupu koja će preporučiti načine za smanjenje ovih troškova i povećanje efikasnosti vlasti. Velika većina građana će pozdraviti ovakvu inicijativu.
- Privatizacija je do sada bila najveće razočarenje procesa ekonomskih reformi. Nakon potpunog zastoja od kraja 2002. god. do početka 2004. god., mali broj strateških preduzeća, uključujući Holiday Inn u Sarajevu i BiH Steel u Zenici, su privatizirana u Federaciji. Mnoga druga javna preduzeća, naročito u RS, nisu uspjela privući solventne investiture. Razlozi za ovo uključuju
 - neefikasne, i politički slabe agencije za privatizaciju
 - nerealno precijenjenu imovinu preduzeća
 - odbijanje vlasti da riješe obaveze preduzeća (kao što su neisplaćene plate, socijalni doprinosi i dugovi)
 - neefektivno prezentiranje prilika za investiranje u BiH potencijalnim međunarodnim investitorima; i

- nedostatak svjesnosti – među lokalnim zvaničnicima i u javnosti uopće – da privatizacija predstavlja ključ za otvaranje radnih mjesta i veći prosperitet

Da pretpostavimo da uspješno riješimo ova dva strateška pitanja – naročito stvarajući finansijski prostor unutar birokratije kako bi se građanima pružile bolje usluge – stvari se neće poboljšati preko noći. U 2001. god. Svjetska banka je analizirala najbolji scenario, u kojem se ekonomija razvija prema godišnjoj stopi od 6 procenata između 2001. god. i 2010. god. Čak i u ovakvom najboljem slučaju, konstatirala je Svjetska banka, u bliskoj budućnosti bi se morala desiti ogromna smanjenja u javnoj potrošnji na plate, transfere i usluge – a ocjene rasta ekonomije su bile dosta ispod 6 procenata tokom svake od posljednje četiri godine.

Dakle, neće biti lako.

Ali VRIJEDIT će truda.

Ekonomija IDE u pravom smjeru, i ide u pravom smjeru u kontekstu doslijednog i realističnog reformskog programa.

Ali ekonomija se suviše sporo kreće za 50 procenata bh. građana koji žive na granici, ili ispod granice, siromaštva: svjestan sam toga, i zbog toga ću raditi sa bh. vlastima i Evropskom unijom i drugim međunarodnim partnerima kako bismo učinili da reforme donesu praktična poboljšanja što je prije moguće.

Sada ću sa zadovoljstvom odgovoriti na vaša pitanja.